

Preganjanje čarovnic pred stoletji

O mučnicah in mukah
Za zagrebško mesto je bila mučnica, "locus torturae" v mestni stražnici v za to posebej drejni sobi, kjer so se nahajala tudi mučilna sredstva.

Mučenje se je ponavadi prielo rano zjutraj in to v febru-ru ter marcu, če ob petih ali sedmih, v aprilu že od pol petih je to mučenje trajalo — če je nesrečnica takoj vsega glad-ko priznala — do polnoči ali ce-les dan in vso noč do zore.

Najprej so se poslužili gro-tenj. Razkazovali so obtoženi-ke mučilne naprave, opisovali vse strašne muke, ki jo ča-raj, če ne prizna izpisa, ob-tem pa so jo lepo "kerščanski-agovali, da naj s dobra po- i valuje, kak je v nesrečni-opserski stališ vlezla." Če je-kanikavala, da je bila čarovnica ne s družila s hudičem, so jo- redali krvniki, da na njenem-leasu poišče hudičev pečat.

Da bi našli pečat, so obtožen- o slekli do gola, ter jo je krv- nik pazljivo pregledoval. Če je-šel tak pečat, ga je krvnik z- ožem izrezal ter pokazal go- poski. Ta pečat je veljal za- talen in neovržen dokaz, da je- točna oseba v resnici prava- opnrica in da jo lahko mirne- muše začno mučiti.

Ce pa krvnik ni našel kljub- lenu in vestnemu iskanju in- pregledovanju njenega gola- glesa nobenega znaka, pečata- ni znamenja, ki naj bi ji ga bil- tisnil hudič, so za take osebe- rovali, da so prav zvesto slu- di hudiču, — češ — hudič za- namuje te tiste svoje pomočni- e, ki mu niso docela zveste in- a katere se boji, da mu ne po- regnejo, da se mu ne izneveri- o. In tako osebo so mučili, do- ter ni sama pokazala kakršno- polni mesto na svojem telesu,- jer jo je ba je vrh zaznamo- ni.

Po odkritju hudičevih peča- ov so takoj začeli z mučenjem- to najprej s "palčnicami",- o so bile železne plošče, prav- a prav dve železni plošči, med- katere je morala čarovnica polo- ti svoje palce. Nato so plošči- iskali z vijaki toliko časa, da- so je brizgnila kri izpod nohtov- a so ji bili palci povsem stis- ni.

Take muke so morale prena- ti čarovnice po pol ure, po eno- ro in več. In vendar niso ma- nali in niso mogle ničesar pri- nati. A to je bila šele prva- opnja mučenja.

Ce ni priznala, so začeli z dru- go stopnjo. Zvezali so ji roke- a hrbtu z vrvo ter jo potegnili- viku, da so se ji ramena obr- ala. Da je bila muka večja, so- brzo spustili na tla in spet- rzo dvignili. Če se zdaj ni ho- ala priznati, so ji na noge obe- ali težak utež ter jo z gorečo- večo žgali po telesu, zlasti na- občutljivejših mestih in kjer so- le dlake, pod pazduho, na spo- vilih itd.

Sprito teh muk pa so nedolžne- čarovnice začele govoriti in- dati posamezne izjave. Prehu- so bile muke, da jih ne bi člo- ek prekinil, pa četudi le z lažo- a lažljivimi izpovedbami. Iz- vljale so, kar so hoteli tožite- i in mučitelji. A če so ti ho- ali zvrediti še kaj več, so pre- tretji stopnji mučenja, to je,- rgi so jo na "lesenega konja- i lesen o kobilu".

To je bil lesen brun, dolg do- drugega metra, ki je stal na- irih nogah, spredaj dve, za- aj dve. V sredini tega bruna- a bili dve šiljasti piramidi za- edlo. Nanje je morala obto- enka sedeti in to prav na špičo- a roke in noge pa so ji obeali- teže, da ne bi padla s "konja".- ravljajo, da je bilo to sredstvo- najbolj sigurno in da je na ta- em "lesenem konju" vsaka vse- rznala.

Mučenje je trajalo, dokler ni- povedala čarovnica vse- a, kar se želeli mučitelji. Mar- katere je bila mučena tako, da- e eno uro potem umrla, neka- ere pa so umrle še med muče- em. Tako je v starih zagreb- ih zapisnikih zabeležen primer, a je l. 1751 bila neka obtožen- a mučena od petih zjutraj do- eh zjutraj 17. decembra — to- eh celih 22 ur. Ob takem mu- enju so mučenico škropili več- rat z blagoslovljeno vodo, da

v nemščini: "Hilfe, Hilfe!"
Ljudje z mostu so opazili, kako se nekaj temnega giblje po po- vršini Drave in kako tone, za- tem pa je plaval na valovih klo- buk. Obvestili so takoj stražni- ke, vendar je vsko poizvedova- nje in iskanje ostalo brez uspe- ha. Poklicali so tudi Dravinega- brodarja Merdavsja, izkušenega- reševalca utopljenec v Dravi, a- tudi ta ni mogel najti ničesar. Kdo bi bil utopljenec in kako je- prišel v Dravo — ni znano torej- nič.

Na cesti ob železnici pa se je- zgrudil 45-letni kurjač A. L. Znaki so kazali, da se je bil mo- zastupil. Ki je prišlo reševal- no moštvo, si ni pustil pomagati, marveč je samo rekel naj ga po- lože na posteljo. Obupancu je- pred kakim mesecem pobegnla- žena v Belgijo, vzela pa je s sa- bo ves možev prihranek okrog 10.000 Din. To je delavca tako- potro, da je že delj časa misli- la na samomor. Včeraj se je za- strupil, vendar je njegova moč- na narava zmagnala nad stru- pom in je izven vsake nevarno- sti. Izven nevarnosti glede tega- strupa. A v bodoče? Izven ne- varnosti ni. Delavec, ki si je- prihranil 10.000 Din., je moral- silno delati in silno stradati — in tak ve ceniti 10.000 Din, ki- jih smatra za več kot svoje živ- ljenje.

Popoldne pa so našli sosedje- hiše št. 34 na Koroski 35-letno- šiviljo Alojzijo Efiš ter 40-letno- zasebnico V. P., ki sta stanovali- v isti sobi skupno. Obe sta le- žali v nezavesti. Poklicana je- bila stražnica in reševalna po- staja, nakar so prepeljali obe- v bolnico. Obe sta se menda za- strupili s plinom. Stanje obeh- je zelo resno.

Se en primer: v noči od sobo- te na nedeljo se je iz gozda me- Pobrežjem in Sv. Miklavžem za- silšalo klicanje na pomoč. Dva- pasanta sta sledila klicem ter- našla s pomočjo žepne svetilke- priletno žensko, ki je močno ih- tela in kazala na drevo, kjer se- je nihala temna postava. Pre- rezala sta klotj vrv in osvobo- dila obupanca iz kritičnega polo- žaja. Menda je bil človek pijan, pa je hotel napraviti konec svo- jemu življenju in se je hotel- vprico ženske — najbrže žene- svoje — obesiti. Ko je ležal na- tleh in se polagoma zavedel, da- ne visi več na vrvi, mu ni bilo- prav. Očel je oba rešnika, češ- da naj se v privatne zadeve ne- vtiakajo tuji ljudje.

I. t. d. Se nekaj lažjih prime- rov poizkušnih samomorov je- bilo, a kaj bi naštevati.

So menda še taki časi. Ni- dneva, da se ne bi v Sloveniji, majhni kakor je, silšalo o ka- kem takim dejanju. V mestih- pa je postal to že običaj.

SENZACIJA IZ ZNANSTVE- NEGA SVETA

(Nadaljevanje z 2. strani.)
gja zemskega jedra in da segajo njih žrela več sto kilometrov globoko pod zemljo do nekakšne- ga oceana lave, ki daje hrano- vsem vulkanom. Sedaj je men- da te lepe znanstvene bajke- konec.

Angleški geolog Jolly trdi, da- je našel ključ te skrivnosti. Ka- kor znano, vsebuje zemlja skor- ja radioaktivne snovi. Te snovi- izžarevajo stalno — kakor- radij — žarke in povzročajo to- ploto. Po Jollyjevemu mnenju- vsebujejo vulkani ogromno mno- žino teh radioaktivnih snovi. Iz- žarevanje teh snovi povzroča v- notranjosti zemlje tako visoko- temperaturo, da se prično topi- ti celo granitne mase. Ta žare- ča tekočina si laže potem izhoda- skozi žrela ognjenikov! Pod- vaškim vulkanom je torej cela- zakladnica tako dragocenih ra- dioaktivnih snovi. Energija žar- kov, ki zdravijo bolne in lajšajo- bolečine, kaže torej svojo temno- stran v uničujoči sili ognjeni- kov! ("Z. in S.")

Prijatelj irske republike umrl.
Philadelphia, Pa. — Tukaj je- umrl Luke Dillon, irski patriot, ki ni nikdar videl Irske, vendar- je pa veliko pripomogel k njeni- osvoboditvi. V to svrhu se je po- služeval terorističnih metod. Le- ta 1883 je vrzel bombo v poslop- je Trojskega kluba v Londonu; leto pozneje je vrzel drugo na- galerijo v angleškem parlamen- tu. Za časa burške vojne je di- namitiral velike zatvornice v- Welland kanalu, Kanada, in je- bil pozneje obsojen na štirinajst- let ječe.

Konec Hornsbyjeve ekspedicije

S SUŽENSKEGA JEZERA PROTI IZLIVU REKE THELON— KOČA V LEDU IN SNegu—IZKOPAVANJE ŽIVEŽA—60 STOPINJ POD NIČLO—PREHRANA Z OSTANKI RIB IN KOSTI

Iz dnevnika udeleženca ekspedicije E. V. Christiana

Leta 1926 je odrinil raziskovalec severnega tečaja John Hornsby s dvema mlajšima tovarišema Edgarjem Vernonom Christianom in Harold- dam Adlardom s Suženjskega jezera v severozapadni Kanadi, da bi od- tam odkril novo pot proti izlivu reke Chesterfield. Čez leto dni so vsi- trije raziskovalci umrli od lakote v neskončno divji pokrajini. Njihova- trupla je pozneje našla posebna reševalna odprava.

Dnevnik se začne a 15. junijem 1926, ko so trije mladi angleški- raziskovalci s čolnom odrinili od- brega Suženjskega jezera v Se- verni Kanadi. V čolnu so sedeli: John Hornsby, Edgar Vernon Christian in Harold Calloner E- vans Arlard. Naložili so precej- živil, ker so bili namenjeni na- dolgo pot. Christian je pisal- dnevnik. Naslednje mesto iz- dnevnika je za njegov način be- leženja posebno značilno: "Soln- ce je s sinjega neba žarelo na- me, da se mi je rjavila koža in- je zbuja la v meni največje vese- lje do življenja." Dalje popisuje- ure, ko so veslari po jezeru, šotorili na otokih ter se gostili- z galebi in račjimi jajci, ki so- jim prinesla ugodno izpremem- bo v njih enolični jedilni list- vsakdanjega suhega ovsenega- kolača in pekmakana, kakor im- enujejo konservirano meso, ki se- ga na svojih pohodih poslužuje- jo arktične odprave.

V naslednjih mesecih do 14. oktobra ni zabeležil Christian- niti erke. Raziskovalci so že bili- zapustili Suženjsko jezero in se- podali nizdol vzdolž reke Thelon- do točke, kjer so sklenili zgradi- ti kočjo in v njej prezimiti.

Jasno je, da so upali nastreliti- dosti severnih jelenov in druge- divjačine ter se preskrbeti z za- dostno zalogo hrane do prihoda- nje pomladi. Nameravali so me- so shraniti, da ostane sveže ter- so ga hoteli v ta namen zakopa- ti v zemljo. V prvem delu dnevnika- popisuje Christian, kako je- s tovarišema preskrbeval živila- za kočjo. Imeli so pri lovu in- nastavljanju zank malo sreče.

Beleške iz dnevnika
15. oktobra. — Jack in Harold- — s temi besedami se začneja- tretji vpis v knjigo izza poletja- — sta se vrnila zvečer in sta pri- nesla s seboj živo belo lisico, do- bro tovarišico za našega druge- ga živega ujetega četveronožca.

Kuna, podlasica, anežne ko- košne in rjavi množer (iz vol- če družine) ter kanadska šoja- se love v past, a črede severnih- jelenov, ki so jo videli razisko- valci, ni bilo mogoče prignati- pred puške in je na ta način ušla- zalogi za hude čase. Ko so lačni- možje pojedli še edino preostalo- kočjo, se je zaloga izpraznila. Se- veda je bilo na tem ptiču poje- deno vse do zadnjega vlakena- in celo kosti, ki so se dale zmle- ti z zobmi, so izginile v lačnih- želodcih.

Strašna zima se je jela jav- ljati v nerodovitnih, neskon- nih pustinja Barrenove dežele- teh arktičnih pokrajin že 15. ok- tobra. Začelo je nenehoma me- stiti in sneg je nakladal plast vrh- plasti. Orkanski vihar je divjal- čez ravnine. Christian beleži na- tivno v dnevnik:

"Dnevno življenje je bilo liki- nepretrgan praznik in nedelja- v civiliziranih deželah." V kočji- je mineval čas raziskovalcem- na ta način, da so krpali čevlje- in razvijali fotografske plošče. Medtem je temperatura nepre- stano padala. Včasih se je živo- srebro znižalo do 20 stopinj pod- ničlo — to je bilo še v oktobru. Christian je šel 21. novembra- zabeležil "zimski" mraz. V debe- lih kosmih je padal sneg na zem- ljo in njegove plasti je preora- val ledenomrzli severnik, ki je- grebel vanj globoke brazde.

Izleti so postali težavni. Raz- iskovalci so odkrili sledove se- vernih jelenov, ki so kazali proti- jugu. Včasih so šli do 16 milj da- leč po snegu, ki je bil visok več- metrov. Adlard je imel srečo, da- je ujel pet postvri. Tega lova so- bili tako veseli, da so se za en- dan ustavili in začeli razpravlja- ti o škodi, ker manjka v teh po- krajinah bizamski vol, ki se po- raznih poročilih nahaja pogosto- v teh krajih. Hornsbyja, ki je- imel že nekaj skusenj, se je pri- člo tega lotil strah, vendar ni o- tem Christian nič zabeležil v svoj-

ta trud od zore do mraka brez- uspeha. Voda je tako zmrznila, da niso imeli niti časa spustiti- trnkov in drugih lovskih pri- prav v globčino.

Ko se je bližal božič in je po- stajal strah pred lakoto čedalje- večji, so našli Christian in nje- gova tovariša pohabljen o snež- no kološ na zaledeneli reki. Za- čeli so jo kuhati skupno z glav- o severnega jelena, ki je bila ta- ko zamrznjena, da je trajalo več- ur, preden se je otajala pri og- nju v koči. Kako globoko v ar- cih je moral bivati duh svetega- dneva, kolika neustrašenost je- morala navdajati hrabre razis- kovalce, da so navzile jalovim- poskusom, rešiti se strašne ječe- v samotni, kovani načrte o pra- znični pojedini! Christian bele- ži):

24. decembra: Najkrajši dan- leta in — svetli večer! Zdal vsak- nakupuje na Angleškem darila- za božič, tu pa počenjamo nekaj, kar nič ne zaleže. Jutri bomo- slavili praznike ob suhem ovse- nem kolaču in ob nasoljenem je- ziku severnega jelena. Vrgli bo- mo tudi mrežo — mogoče se nam- posreči ujeti kakšno ribo.

(Dalje prihodajlj.)

Duani pastir obstrelil dve ovčeli- svoje črede
Mendota, Ill. — Rev. J. A. Wilson, metodistični pastor, je- v sredo vzel revolver v roke in- streljal na cerkvenega hlihnika- in njegovo ženo, nato je obrnil- orožje še proti sebi. Vsi trije so- težko ranjeni in zdaj leže v bol- nišnici. Wilson pravi, da sta hli- nik in njegova žena raznesla go- vorico, da se on peča z neko vdo- vo v svoji čredi.

Frank Lukaneh:
ZA NAŠE FARMARJE

Razne perotninske pralice
Končno sem se namenil opi- sati še razne druge perotninske- pralice, ki pa niso tako važne- kakor prve. Opišem jih le zato, da bi se mogoče kak perotninar- ne motil, da bi jih zamenjal s- onimi, ki so zelo veliki škodljivi- ei perotnini.

Z različnimi drugim pralicami- je naša perotnina včasih obda- na. Nekatere od teh so, ki se- zavrtajo v kožo, recimo kakor- klopi, ali pod kožo najraje o- krog mladic. (Omenjene pralice- bi lahko imitovali nekake ličn- ke.) Take pralice niso znane, da- bi napravile kako posebno škodo- perotninarjem ali perotnini, pač- pa bi bilo boljše, da bi jih ne bi- lo. Druga vrsta pralic se sopen- nahaja v sapnih organih, v- pljučih; dob jih perotnina s kra- kom potom dihanja, kar pa ni- tako nevarno. To je nekaka za- časna okužnina. Zopet druge- vrste pralice so, ki živijo med- perjem, kar včasih povzročijo

Čikaška "jabolka" — pet jih je- počilo v enem dnevu
Chicago. — V sredo je eks- plodiralo pet bomb v raznih kra- jih mesta. Največja eksplozija je- bila zvečer na severni strani, ki je podrla do tal veliko proda- jalniško poslopje št. 2154 South- port ave. Škoda se ceni na \$100.- 000 in deset oseb je bilo ranje- nih. John J. Cullota, lastnik po- slojpa, je povedal policiji, da je- prejel pisma, ki so zahtevala \$5000 in mu grozila z bombo, če- ne plača.

Urednik kritizira governerja- Younga
San Diego, Cal. — Albert G. Rogers, urednik lista "San Die- go Labor Leader," je naslovil na- governerja Younga ostró kriti- ko, ker se ne ozira na dokaze o- nedolžnosti Mooneyja in Billing- sa in ju ne izpusti na svobodo. Urednik pravi v posebnem član- ku, da so na delu gotovi intere- resi, ki branijo Youngu, da se ne- izreče za pardoniranje ártev raz- redne justice.

Mrs. P. A. Boole, predsednica Tem- perenčne lige v Evanstonu, Ill.

Scena na ledeniškem kritičju v Beren, O., kjer je visk zdel šolski avtobus. Devet otrok je bilo ubitih. Spodnja slika kaže ostanke vozila.

Sir Arthur Conan Doyle:

IZGUBLJENI SVET

(THE LOST WORLD) Roman

"Plošča je, kakor vidite, v žalostnem stanju," je pripomnil, "ker se je pri povratku naš čoln prevrnil in se na nesrečo razbil tudi zaboj z nerazvitimi slikami. Ta dogodek je imel neprijetne posledice: skoro vse plošče so bile uničene, in to je nenadomestljiva izguba. Ta slika je ena izmed nemnogi, ki se je jih vsaj za silo posrečilo rešiti. Mislim, da zadoštuje to pojasnilo za vse fotografске napake in nedostatk. Ljudje so govorili o slepariji, a zoper take in podobne trditve se ne mislim braniti."

Slika je res bila jako nejasna. Neprijazen sodnik bi lahko napačno tolmačil megleno, medlo podobo. Kazala je sivo, preprosto krajino, in ko sem počasi razločil posamezne podrobnosti, sem ugotovil, da je to dolga, izredno visok skalnat zid: od daleč je bil izredno sličen mogočnemu slapu. Spredej je bilo videti z drevesi porastlo, dvigajočo se ravnino.

"Mislim, da je to ista pokrajina, kakor na oni sliki s tušem," sem rekel.

"Ista pokrajina je," je odgovoril profesor. "Našel sem tudi sledove taborišča onega Amerikanca. Zdjaj pa pogledajte se to!"

Tudi druga slika je bila ista pokrajina, samo bolj blizu posneta. Takoj sem spoznal kraj, dasi je bila slika izredno pokvarjena. Razločno se je videla osamljena strška skala z drevesom na vrhu, ki je stala sama zase, ločena od ostalega kamenitega zida.

"Zdjaj ne morem o tem več dvomiti," sem rekel.

"Dobro, potem sva že nekaj dosegla," je odgovoril profesor. "Sva že napredovala, ali ne? Oglejte si zdaj, prosim, pozorno vrh osamljene, navpične skale. Kaj opazite?"

"Velikansko drevo,"

"In na tem drevesu?"

"Veliko ptico," sem rekel.

Profesor mi je dal povečalno steklo.

"Seveda," sem nadaljeval z lečo pred očem, "na veji sedi velika ptica. Videti je, da ima ogromen kljun. Morebiti je pelikan, tako izgleda."

"No, ne morem vam zavidati dobrih oči," je rekel profesor. "To ni pelikan, to sploh ni ptica. Zanimalo pa vas bo svedeti, da se mi je posrečilo ustreliti to bitje, edino ki sem ga videl. To je bil tudi edini nepobitni dokaz za moja odkritja, ki sem ga utegnil pripeljati domov."

"Ali imate res to žival? To bi bil slednjič res nedvomen dokaz."

"Imel sem jo. A žal se je izgubila s toliko drugimi stvarmi vred pri isti neugodi s čolnom, ki mi je uničila tudi fotografске slike. Zagrabil sem jo, ko je hotela izginiti v vrtnicu sredi reke, a ostal mi je v roki samo kos njene peroti. Valovi so me vrgli brezvestnega na obrežje, rešil sem zgolj žalosten kos dragocene dokaza. Pokažem vam ga zdaj."

Dobil je iz predala neko reč, ki je po mojem mnenju izgledala kakor zgornji del netopirjeve peroti. Bila je kvečjemu dva čevlja dolga, zakrivljena kost, katere se je držala večja cunjica tenke kože.

"Ogromen netopir!" sem zašepetal.

"To ni netopir," je rekel strogo profesor. "Meni, ki živim v izobraženi in znanstveni okolici, je res težko predstavljati si, da so tako malo poznani temeljni pojmi zoologije. Ali je mogoče, da nikoli niste nič čuli o začetnih podatkih primerjalne anatomije, da ni namreč pri ptici perot nič drugega, kakor njena podlehntica, dočim tvorijo perot pri netopirju trije podaljani in s kožico zvezani prsti? V našem slučaju seveda nima ta kost nič skupnega s podlehntico. Razen tega vendar sami vidite, da visi ta enostranska pritrjena koža samo na eni kosti, in tedaj ni govora o netopirju. Če pa ni to ne ptica ne netopir, kaj je potem?"

Moje plitko znanje je bilo izčrpano.

"Tega pa res ne vem," sem rekel.

Profesor je zopet odprl priročno delo, ki mi ga je bil že enkrat priporočil.

"Tukaj," mi je pokazal aliko nekega neverjetnega letedečega strašila, "tukaj imate izvrsten posnetek dimorfodona ali pterodaktila, krilatega lazivca iz jurske dobe. Na drugi

strani pa vidite načrt okostja njegove peroti. Izvolite primeriti ribso s kostjo, ki jo imate v roki."

Postal sem dobesedno osupel, ko sem vse natančno ogledal. Zdjaj sem bil prepričan. Stvar je bila nepobitno dokazana. Celokupno mi predloženo gradivo je res razpršilo vse dvome. Ribsa, fotografija in še izvirna kost povrhu, vse skupaj res učinkovalo popolnoma zanesljivo. Povedal sem to profesorju, in sicer jako navdušeno, zakaj zavedal sem se, kako krivico so mu storili. Profesor je sedel globoko zlek-njen v naslanjaču z napolzaprtimi očmi in se prijazno smehljaj, kot da bi ga nepričakovano ogreli solnčni žarki.

"To je najbolj čudna reč, kar sem jih kdajkoli slišal," sem rekel, čeprav sem bil navdušen bolj kot novinar in ne kot znanstvenik. "To je nekaj velikanskega. Vi ste Kolumb, ki je vedel odkriti izgubljeni svet. Nepopolno mi je žal, da sem kazal od kraja dvome. Saj je vse skupaj res neverjetno. A človek vendar ne sme ostati gluha za dokaze, če mu je dana prilika, jih preizkusiti. In vse to mora vendar prepričati slehernega posameznika!"

Profesor je bil tako zadovoljen, da je predelel kakor mačka.

"In kaj ste storili potem, gospod profesor?"

"Prišla se je deževna doba, gospod Malone, in moje zaloge so bile pri kraju. Preiskal sem del tega orjaškega skalovja, a se mi ni posrečilo izstakniti kake steze, ki bi vodila na vrh slemenca. Bolj pristopna je bila samo ona stožasta skala, na kateri sem zagledal in ustrelil pterodaktila. Vajen sem laziti po hribih, in zato se mi je posrečilo, da sem se povzpeli do srede njene višine. Odtod sem lahko sklepal o planoti na vrhu skalovja. Zdelo se mi je jako razsežna. Niti na vzhodu, niti na zapadu ni bilo videti konca zelene, goste porastle planine. Tik spodaj pa je ležal močvirnast, pričast kraj, natičeno poln kač, mrčesa in mrzlice. To predgorje tvori seveda najboljše naravno varstvo skrivnostne planote."

"Ali ste opazili kake nadaljnje sledove živih bitij?"

"Nisem, gospod Malone, a čuli smo tekom tedna, ki smo ga prebili od vzhodu skalovja, večkrat od zgornj neke jako čudne glasove."

"Kaj pa mislite o zveri, ki jo je naslikal Amerikanec? Kako si tolmāčite to stvar?"

"Moremo samo sklepati, da je našel katerokoli pot na vrh planote in tam videl ta stvar. Vemo torej, da pride človek lahko gor. Vemo pa tudi, da more voditi tja jako huda pot, ker bi se sicer lahko spustila ta bitja v dolino ter opustošila okolico. Vse to je izven dvoma."

"A kako bi se potem moglo tja zlezi?"

"Zdi se mi, da ni tako težko odgovoriti na vaše vprašanje," je odgovoril profesor. "Tukaj je možna samo ena razlaga. Južnoamerikanska celina obstoji, kakor ste morebiti že slišali, iz granita. Nekoč, v sivi davnini, se je moral dogoditi na tem kraju velik, nenaden vulkanski izbruh, katerega posledica je bilo dviganje sveta. Opozarjam vas, da so te skale bazaltne, kar pomeni, da so nastale radi delovanja ognjenika. Kakor grofija Sussex, recimo, velika pokrajina se je dvignila z vsem svojim rastlinstvom in živalstvom vred nad ostalo površino, in navpično, za zob časa premočno skalovje jo je odrezalo od ostale celine. Kakšne posledice je to lahko imelo? Prišli so, kaj pa, ob moč splošni naravni zakoni. Izostali so ali se izpremenili različni činitelji, ki so oblikovali boj za obstanek povsod drugod na svetu. Ostali so tu in živeli tvorci, ki bi davno morali izumreti pod drugimi razmerami. Saj vendar veste, da so živeli pterodaktili kakor tudi stegozavri v juraki dobi, torej v jako davnih razvojnih časih. Obvarovalo jih je pogina samo to popolnoma edino in slučajno naključje."

"Ta dokaz je nedvomno nad vse tehten. Morate ga torej predložiti tozadevnim strokovnjakom, in takoj bodo prepričani."

(Dolje prihodnjé.)

Bruno Prochaska:

Maslo na glavi

O čem je oče govoril z materjo, ni bilo popolnoma jasno, ker so bile njegove besede bolj podobne mrmranju. Na koncu pa je rekel s povzdignjenim glasom nekaj tako sijajnega, da so se čudili val, ki so ga poznali zadnjih sedem ali osem let. Dejal je materi:

"Pusti me že pri miru s temi ljudmi! Vsi imajo maslo na glavi!"

Otroci so mahoma postali pozorni. Napeli so sluh.

"Eva, ali si slišala, kaj je rekel?"

"Maslo na glavi!"

"Maslo je rekel."

"Na glavi, je dejal!"

To bi bilo najnovejše in najlepše, kar so kdaj slišali v hiši izza počitnic, ko je bila počila vodovodna cev. Vendar stavek ni bil popolnoma jase. Zakaj je oče dejal: "Pusti me!" Razpusti se vendar maslo! A to ni ne de. Otroci vedo, da ni-

so dolžni vsega razumeti, kar slišajo pri odraslih. Glavna stvar je maslo. In na glavi! Kolosalno!"

Eva in Helena sta brž zaključili preprič, ki bi bil skoro izbruhnil med njima. Objeli sta se in sta jokali in se smejali hkrati.

Oče ju je vprašal:

"Kaj pa imata zopet?"

"Maslo na glavi, ha, ha!"

"Vsi imajo maslo na glavi, hi, hi!"

"Maslo na glavi, maslo na glavi, maslo na glavi..."

"Huraj maslo na glavi!"

Oče je hotel nekaj reči, a otroci so ga opomnili, da so slišali ta stavek iz njegovih ust...

Postavil se je v strogo očetovsko pozo:

"Meni je to dovoljeno, ker sem vaš oče in vem, kaj je prav. Vi pa ne veste, kaj je prav in kaj narobe. Sploh tega ne razumete. Butci!"

"Čeprav smo butci, to kar si dajel, pa vendarle nekaj pomeni!"

"Nezmišl...." je dejal oče. A kako naj obrazloži otrokom to stvar? Bogle, ni lahko rešiti takega vprašanja. Na koncu se je ojunacil in rekel:

"To ne pomeni ničesar!"

"Zakaj pa si rekel?"

"Tako, samo za šalo."

"O, za šalo pa nisi dejal, saj si se držal hudo resno!"

"Ali misliš, da se mora človek vedno rešati?" je narahlil hčerko in je zopet zapustil vrata za seboj.

Odtlej so imeli otroci novo, neizčrpano igro. Zarana, kakor hitro so se zbudili iz spanja, so se pozdravljali s klici:

"Eva, ti imaš maslo na glavi. Sto kilogramov!"

"Helena, ti imaš maslo na glavi. Tisoč kilogramov!"

Delj ko do tisoč niso znali šteti, tam se je zanje končal vsak račun. Zato pa so vzeli v besedo znanec.

"Teta Barbara ima maslo na glavi!"

"Stric Andrej ima maslo na glavi!"

Tone Justin:

SATANJVA VIOLINA

Da, draga sestra, okrutni sem in cinčni za vse boli in trpljenje svojega sočloveka, ker vem, da si je vedno vsakdo sam kriv, ako že ne hlini vsega, samo da izkoristi sočutje svojega bližnjega. Toda vendar imam veliko slabost, ki se je sramujem celo pred samim seboj in je ne bom povedal nikomur na svetu, ali tebi jo zaupam:

Kadar zapoje duša violine v rokah virtuozov, bi se najrajši skril nekam v temen kotiček, da se razplakam, a da me ne vidi in ne čuje nikdo.

Povem ti, zakaj. Ko sva sedela zadnjič pri violinskem koncertu, sem slišal samo njeno pesem, a gledal sem tebe in čital v tebi, da čutiš popolnoma isto kakor jaz. Zdelo se mi je, da je padla raznaju vsa teška materija realnosti in je le najino bistvo sozvenelo harmonično s pričarano pesmijo. Tedaj si mi dejala s pridruženim glasom:

"Ali ni to čudovito — samo štiri strune, in vendar toliko bogastva!"

Molčal sem, toda mislil sem tedaj na legendo, ki mi jo je razodel v jutranjih deželah potomec Levitov, pravnik sinov Erikanov, ki so čuvali v templju Salomonovem skrivno stare zaveze in bili že kot izvoljeni Davida po-

svečeni v vse njene skrivnosti, ki jih ni smel izvedeti celokupni narod Izraelov. Prenašale so se izvoljenim le po ustnem izročilu v teku tisočletij, od roda do roda neizpremenjene, in imajo dandanašnji, kakor vsa zgodovina stara veka, le še legendaren značaj.

Ta legenda govori o stvarstvu prve žene popolnoma drugače kakor Sveto pismo. Toda Sveto pismo je zakon, ki so ga napisali možje, kakor vse ostale zakone, že iz pradavnim pa do danes. Zato je po njem morala nastati prva žena iz levega rebra Adamovega. Ker v tem razodetju je postala žena že "a priori" neomejena last moškega, samo majhen, ničvrede del njegovega tolesa, ki ga je lahko pogrešal, s čimer jo je napravil za večno podložno.

Nočem omajati tvoje vere v svete zakone, draga sestra; toda razmisli sama — ali ni ta legenda za vse ženstvo mnogo bolj krivična, ponižujoča in manj verjetna kakor njena druga varijanta? Toda slušaj jo in razsodi sama:

V začetku sta bila samo Bog in Satan, ki sta tekmovala med seboj v ustvarjanju. Kar je ustvaril prvi, je popokajal ustvariti drugi še popokajše in lepše, in ker ni mogel rušiti nobeden dela drugega, sta sejala med obema tudi zlo in obratno.

Tedaj, ko je ustvarjal Bog iz illovice in blata podobo prvega človeka, je ustvarjal Satan iz čistih prvih drugo podobo. Medtem pa, ko je Bog človeka že oživil in mu dal za igranje vso pisano menedžirjo raja, je Satan še vedno skrbno zbiral prvine in mislil na svoje delo. Opazoval je človeka prepričano samemu sebi, ki se je začel dolgočasiti, in se smejal njegovim nizkim instinktom in zlobnosti, ki jih je vsejal on sam skrivaj še v blatno maso njegove podobe, dokler se mu ni zasmilil.

Bog pa je tedaj počival in ni vedel, kaj počenja njegov človek, in ta čas je Satan izbral. Preden je oživil svojo podobo, je napolnjal štiri strune in zaigral iz svojega skrivnišča nezadovoljnemu Adamu.

Stvarstvo čistih prvih in njih zvok pa je deloval čudovito na človeka. Sledil je skrivnostni pesmi in iskal nje izvor, a Satan se mu je umikal in igral vedno lepše, vedno čistejše in vabljivejše. Igral je vse faze hrepeneja in radosti, od nasmeška do radostnega vriska, od tihe želje do divje razburkane strasti, ki je prešla v otožnost in brezkraino bol. Vse nianse svetlobe in mraka do brezupne črne noči.

Zaman je bilo človekovo lakajenje — utrujen in izmučen se je vrnil na zemljo in bridko zaplakal v svoji zapuščenosti. Tedaj pa je oživil Satan svojo podobo z vso lepoto in čarom igrih pesmi in postavil prvo ženo k obupanemu človeku v tolažbo in u-

teho. In glej — prej dolgočasen raj je naenkrat ves oživel v radostni pesmi.

Ko pa se je prebudil Bog in videl, da ga je njegov tekmeč v ustvarjanju prekosil, se je razsrdil in pognal oba človeka iz raja z znanim preklestvom.

In zato je, draga sestra, še dandanašnji slednja žena kakor violina. Vsakdo lahko igra na njej, kdor jo samo razume. Izvaja iz nje melodije in tone, kakršne hoče in kakor je več temu glasbilo. Od najnežnejših sanjarij do najbolj divjih simfonij. Violina sama od sebe nikdar ne poje. Vedno so ji potrebne večje roke. Ona sama se nikdar ne u-trudi, ampak roke, ki igrajo na njej. Vseeno ji je, kdo jo igra, samo da jo razume, in jasno je, da zveni najlepše v rokah virtu-ozov, grozno pa v rokah diletan-tov. V njej je neizmerno neizčr-pnega bogastva in lepote, samo potreben je vedno nekdo, da vse to izraža, izrazi. Zato je vedno izključen eden brez drugega in spretnost virtuozov zahteva brez-pogojno kakovost violine.

Padal

Inženir, ki je bil znan zaradi svoje pozabljenosti, je konstruiral novo vrsto padala, ki ga je hotel preizkusiti.

Sedel je v balon, se vzdignil 2000 m visoko, nakar je skočil iz balona.

Ko je že padal, je ježno zavpil: "Skočil sem iz balona, pa sem pozabil na — padalo!"

KLOBASE

Zopet so tu prave domače klobase, ravnotako kakor sta jih oče in mati doma delala. Cena je 38c funt. Denar se naj pošlje z naročnino. Poštnina plačana. Pišite na:

JOSEPH LESKOVAR
632 High Street, Racine, Wis.

VAŠ JEZIK
POVE TO

Ako vaš želedec ni v redu ali vnet, vam to jezik pokaže na okusu in zdravju in ta klič po zdravilu, ki bo odpravilo to nevarnost.

TRINERJEVO GRENKO VINO

Je upraviteljsko zdravilo, ki ga potrebujete. Ono vredi vaš želedec in njegove simptome, kot slab apetit, nepravilnost, glavobol, zaprtost, nervoznost, grubo spanca in občutek splošne oslabelosti. Njega vsebilo (cascara in druga zdravilna zelišča, ter kalifornijsko ruderče vino) govore sami zase. V vseh lekarnah. Vzorec dobite od Jos. Triner Co., 1333 S. Ashland Ave., Chicago, Ill.

KUPON ZA BREZPLAČNI VZOREC
Dept. 28

Ime

Ulica

Mesto, država

Agitirajte za "Prosveto!"

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA

V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, kalendarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J.,
DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerne, unljako delo prve vrste.

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue

CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA